

31993L0119

31.12.1993.

SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA

L 340/21

DIREKTIVA VIJEĆA 93/119/EZ**od 22. prosinca 1993.****o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 43.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Europskog parlamenta ⁽²⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora ⁽³⁾,

budući da su Direktivom Vijeća 74/577/EEZ ⁽⁴⁾ uspostavljena pravila za omamljivanje životinja prije klanja;

budući da je Europska konvencija o zaštiti životinja za klanje odobrena u ime Zajednice Odlukom Vijeća 88/306/EEZ ⁽⁵⁾; budući da je područje primjene navedene Konvencije šire od područja primjene postojećih pravila Zajednice o ovoj temi;

budući da nacionalni zakoni o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju imaju utjecaja na uvjete tržišnog natjecanja, a tako i na funkcioniranje zajedničkog tržišta poljoprivrednih proizvoda;

budući da stoga postoji potreba za uspostavljanjem zajedničkih minimalnih standarda za zaštitu životinja pri klanju ili usmrćivanju kako bi se osigurao racionalan razvoj proizvodnje te kako bi se olakšalo stvaranje unutarnjeg tržišta životinja i proizvoda životinjskog podrijetla;

budući da pri klanju ili usmrćivanju životinje treba poštediti svake nepotrebne boli ili patnje;

budući da, je međutim, nužno omogućiti odvijanje tehničkih i znanstvenih pokusa te uzeti u obzir posebne zahtjeve određenih vjerskih obreda;

budući da se pravilima mora osigurati zadovoljavajuća zaštita pri klanju ili usmrćivanju i za životinje koje nisu obuhvaćene Konvencijom;

budući da u deklaraciji o zaštiti životinja priloženoj Završnom aktu Ugovora o osnivanju Europske unije, Konferencija poziva

Europski parlament, Vijeće i Komisiju, kao i države članice da pri izradi i primjeni zakonodavstva Zajednice o zajedničkoj poljoprivrednoj politici punu pozornost posvete zahtjevima koji se odnose na dobrobit životinja;

budući da pritom djelovanje Zajednice mora biti u skladu s zahtjevima koji proizlaze iz načela supsidijarnosti propisanog u članku 3.b Ugovora o osnivanju Europske unije;

budući da bi Direktivu 74/577/EEZ trebalo staviti izvan snage,

DONIJELO JE OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe*Članak 1.*

1. Ova se Direktiva odnosi na kretanje, smještaj, sputavanje, omamljivanje, klanje i usmrćivanje životinja uzgojenih i držanih za proizvodnju mesa, kože, krzna ili drugih proizvoda te na metode usmrćivanja životinja u svrhu kontrole bolesti.

2. Ne primjenjuje se na:

- tehničke ili znanstvene pokuse povezane s postupcima iz stavka 1., koji se odvijaju pod nadzorom nadležnog tijela,
- životinje koje se usmrćuju u sklopu kulturnih ili sportskih događaja,
- divljač usmrćenu u skladu s člankom 3. Direktive 92/45/EEZ.

Članak 2.

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. *klaonica*: svaki objekt, uključujući prostore za kretanje ili smještaj životinja, namijenjen komercijalnom klanju životinja iz članka 5. stavka 1.;
2. *kretanje*: istovar životinja ili njihovo premještanje od istovarnih platformi, staja ili obora u klaonicama do prostorija ili mjesta gdje će biti zaklane;
3. *smještaj*: držanje životinja u stajama, oborima, natkrivenim prostorima ili na poljima koje koristi klaonica kako bi im se

⁽¹⁾ SL C 314, 5.12.1991., str. 14.

⁽²⁾ SL C 241, 21.9.1992., str. 75.

⁽³⁾ SL C 106, 27.4.1992., str. 15.

⁽⁴⁾ SL L 316, 26.11.1974., str. 10.

⁽⁵⁾ SL L 137, 2.6.1988., str. 25.

osigurala potrebna skrb (opskrba vodom i hranom, odmor) prije klanja;

4. *sputavanje*: primjena svakog postupka osmišljenog da onemogućiti kretanje životinje radi lakšeg omamljivanja ili usmrćivanja;
5. *omamljivanje*: svaki postupak koji, primijenjen na životinju, uzrokuje trenutni gubitak svijesti koji traje do smrti životinje;
6. *usmrćivanje*: postupak koji uzrokuje smrt životinje;
7. *klanje*: postupak kojim se uzrokuje smrt životinje iskrvarenjem;
8. *nadležno tijelo*: središnje tijelo države članice nadležno za provođenje veterinarskih kontrola ili svako tijelo kojemu je ta ovlast prenesena.

Međutim, u državama članicama, vjersko tijelo u čije se ime provodi klanje odgovorno je za primjenu i praćenje posebnih odredaba koje se odnose na klanje u skladu s određenim vjerskim obredima. Što se tiče navedenih odredaba, to tijelo djeluje pod nadležnošću službenog veterinarar, kako je definirano u članku 2. Direktive 64/433/EEZ.

Članak 3.

Životinje moraju biti pošteđene svakog nepotrebnog uznemiravanja, boli ili patnje za vrijeme kretanja, smještaja, sputavanja, omamljivanja, klanja ili usmrćivanja.

POGLAVLJE II.

Zahtjevi koji se primjenjuju na klaonice

Članak 4.

Konstrukcija, prostor i oprema klaonica i rad u njima moraju biti takvi da životinje budu pošteđene bilo kakvog nepotrebnog uznemiravanja, boli ili patnje.

Članak 5.

1. Kopitari, preživači, svinje, kunići i perad dopremljeni u klaonicu na klanje moraju biti:
 - (a) premješteni i, prema potrebi, smješteni u skladu s odredbama Priloga A;
 - (b) sputani u skladu s odredbama Priloga B;
 - (c) omamljeni prije klanja ili trenutačno usmrćeni u skladu s odredbama Priloga C;
 - (d) iskrvareni u skladu s odredbama Priloga D.

2. U slučaju životinja na koje se primjenjuju određene metode klanja u skladu s pravilima određenih vjerskih obreda, zahtjevi stavka 1. točke (c) se ne primjenjuju.

3. Uz obvezno poštovanje općih pravila Ugovora o osnivanju Europske unije, za objekte koji ispunjavaju uvjete za odstupanja u skladu sa člancima 4. i 13. Direktive 64/433/EEZ, članku 4. Direktive 91/498/EEZ i člancima 7. i 18. Direktive 71/118/EEZ, nadležna tijela država članica mogu dodijeliti pravo odstupanja od odredaba stavka 1. točke (a) kad je u pitanju stoka, i od odredaba stavka 1. točke (a) i metoda omamljivanja i usmrćivanja iz Priloga C kad se radi o peradi, kunićima, svinjama, ovcama i kozama, pod uvjetom da su ispunjeni zahtjevi propisani člankom 3.

Članak 6.

1. Pribor, oprema za sputavanje te druga oprema i uređaji namijenjeni omamljivanju ili usmrćivanju moraju biti konstruirani, izrađeni, održavani i korišteni na način koji omogućuje brzo i učinkovito omamljivanje ili usmrćivanje u skladu s odredbama ove Direktive. Nadležno tijelo provjerava jesu li instrumenti, oprema za sputavanje i druga oprema koji se koristi za omamljivanje ili usmrćivanje udovoljava gore navedena načela te vrši redovite provjere kako bi osiguralo da se održavaju u ispravnom stanju i da će omogućiti postizanje gore navedenog cilja.

2. Na mjestu klanja mora se držati odgovarajuća rezervna oprema i pribor za nužnu uporabu. Oni se moraju pravilno održavati i redovito provjeravati.

Članak 7.

U premještanju, smještanju, sputavanju, omamljivanju, klanju ili usmrćivanju životinja ne smiju sudjelovati osobe koje ne posjeduju znanja i vještine koji su potrebni za obavljanje tih zadataka na human i učinkovit način, u skladu s zahtjevima ove Direktive.

Nadležno tijelo mora osigurati da osobe zaposlene na poslovima klanja posjeduju nužne vještine, sposobnosti i profesionalno znanje.

Članak 8.

Inspekcije i kontrole se u klaonicama provode pod nadležnošću nadležnog tijela, koje u svakom trenutku mora imati pristup svim dijelovima klaonice kako bi moglo provjeriti poštovanje li se odredbe ove Direktive. Međutim, te se inspekcije i kontrole mogu obavljati istodobno s kontrolama koje se obavljaju u druge svrhe.

POGLAVLJE III.

Klanje i usmrćivanje životinja izvan klaonica*Članak 9.*

1. Kod klanja životinja iz članka 5. stavka 1. izvan klaonica, primjenjuje se članak 5. stavak 1. točke (b), (c) (d).

2. Države članice mogu, međutim, odobriti odstupanja od stavka 1. kad se radi o peradi, kunićima, svinjama, ovcama i kozama koje vlasnici životinja kolju ili usmrćuju izvan klaonica za osobne potrebe, pod uvjetom da se poštuju odredbe članka 3. te da se svinje, ovce i kože prethodno omame.

Članak 10.

1. Kada se životinje iz članka 5. stavka 1. moraju zaklati ili usmrtiti u svrhu kontrole bolesti, postupak se provodi u skladu s Prilogom E.

2. Usmrćivanje životinja uzgojenih zbog krzna provodi se u skladu s Prilogom F.

3. Usmrćivanje viška jednodnevnih pilića, kako je definirano u članku 2. stavku 3. Direktive 90/539/EEZ, i zametaka iz valioničkog otpada obavlja se što je brže moguće, u skladu s Prilogom G.

Članak 11.

Članci 9. i 10. ne primjenjuju se kod životinja koje moraju biti hitno prisilno usmrćene.

Članak 12.

Ozlijeđene ili bolesne životinje moraju biti zaklane ili usmrćene na licu mjesta. Međutim, nadležno tijelo može odobriti prijevoz ozlijeđenih ili bolesnih životinja na klanje ili usmrćivanje pod uvjetom da takav prijevoz ne uzrokuje dodatnu patnju životinja.

POGLAVLJE IV.

Završne odredbe*Članak 13.*

1. Prema potrebi, Vijeće kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije donosi dodatna pravila o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju, uz pravila ove Direktive.

2. (a) Priloge ovoj Direktivi na prijedlog Komisije izmjenjuje Vijeće, u skladu s postupkom propisanim u stavku 1.,

posebno kako bi ih prilagodilo tehnološkom i znanstvenom napretku;

(b) osim toga, Komisija će najkasnije do 31. prosinca 1995. podnijeti Vijeću izvješće sastavljeno na temelju mišljenja Znanstvenog veterinarskog odbora popraćen odgovarajućim prijedlozima o korištenju:

— pištolja sa slobodnim projektilom koji se ispaljuje u mozak ili plinova, osim onih iz Priloga C, ili kombinacije gore navedenog za omamljivanje te posebno ugljikovog dioksida za omamljivanje peradi,

— plinova osim onih iz Priloga C ili njihovih kombinacija za usmrćivanje,

— svakog drugog znanstveno priznatog postupka za omamljivanje ili usmrćivanje.

Vijeće o ovim prijedlozima odlučuje kvalificiranom većinom;

(c) odstupajući od stavka (a), i ne kasnije od 31. prosinca 1995., Komisija će u skladu s postupkom propisanim u članku 16. Stalnom veterinarskom odboru podnijeti izvješće sastavljeno na temelju mišljenja Znanstvenog veterinarskog odbora, popraćen odgovarajućim prijedlozima, s ciljem utvrđivanja:

i. jačine i trajanja upotrebe struje koji su potrebni za omamljivanje različitih predmetnih vrsta;

ii. koncentracije plina i duljine izloženosti plinu nužne za omamljivanje različitih predmetnih vrsta;

(d) do početka primjene stavaka (b) i (c), u predmetnom se području primjenjuju nacionalna pravila u skladu s općim odredbama Ugovora o osnivanju Europske unije.

Članak 14.

1. Stručnjaci Komisije mogu obavljati provjere na licu mjesta u onoj mjeri koja je nužna da bi se osigurala jedinstvena primjena ove Direktive. U tu svrhu, stručnjaci mogu provjeravati reprezentativni uzorak objekata kako bi osigurali da nadležno tijelo provjerava udovoljavaju li dotični objekti zahtjevima ove Direktive.

Komisija obavješćuje države članice o rezultatima provedenih provjera.

2. Provjere iz stavka 1. obavljaju se u suradnji s nadležnim tijelom.

3. Država članica na čijem se državnom području obavlja provjera stručnjacima pruža svu potrebnu pomoć u obavljanju njihovih zadaća.

4. Detaljna pravila za primjenu ovog članka utvrđuju se u skladu s postupkom propisanim u članku 16.

Članak 15.

U tijeku pregleda klaonica ili objekata koje u trećim zemljama imaju ili će dobiti odobrenje za izvoz u Zajednicu u skladu s pravilima Zajednice, stručnjaci Komisije se moraju uvjeriti da su životinje iz članka 5. zaklane pod uvjetima koji jamče humano postupanje, ili koji su barem istovjetni uvjetima predviđenima ovom Direktivom.

Kako bi se omogućio uvoz mesa iz neke treće zemlje, zdravstvenom certifikatu koja prati pošiljku takvog mesa treba dodati i potvrdu kojom se potvrđuje da su ispunjeni gore navedeni zahtjevi.

Članak 16.

1. U slučajevima za koje vrijedi postupak propisan ovim člankom, predsjednik Stalnog veterinarskog odbora bez odlaganja predmet upućuje tome tijelu, bilo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev predstavnika države članice.

2. Predstavnik Komisije Odboru podnosi nacrt mjera koje treba poduzeti. Odbor daje svoje mišljenje o nacrtu unutar roka koji predsjednik može propisati prema hitnosti predmeta. Mišljenje se usvaja većinom utvrđenom u članku 148. stavku 2. Ugovora o osnivanju Europske unije, kad su u pitanju odluke koje Vijeće mora donijeti po prijedlogu Komisije. Glasovi predstavnika država članica u odboru ponderiraju se prema postupku utvrđenom u tome članku. Predsjedavajući ne glasuje.

3. (a) Komisija usvaja planirane mjere kada su one u skladu s mišljenjem Odbora.

(b) Ako planirane mjere nisu u skladu s mišljenjem Odbora, ili ako mišljenje nije dano, Komisija bez odlaganja Vijeću predaje prijedlog o mjerama koje je potrebno poduzeti. Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

Ako po isteku tri mjeseca od datuma kada mu je upućen predmet Vijeće ne donese odluku, predložene mjere usvaja Komisija, osim u slučajevima kada je Vijeće običnom većinom odbacilo spomenute mjere.

Članak 17.

Direktiva 74/577/EEZ se stavlja izvan snage počevši od 1. siječnja 1995.

Članak 18.

1. Države članice donose potrebne zakone i druge propise, uključujući i sankcije, za usklađenje s ovom Direktivom na dan 1. siječnja 1995. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose ove mjere, te mjere prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Međutim, od datuma utvrđenog u stavku 1. države članice mogu, uz obvezno poštovanje općih pravila Ugovora o osnivanju Europske unije, na svojem području zadržati ili primjenjivati strože odredbe od odredaba ove Direktive. O svakoj takvoj mjeri obavješćuju Komisiju.

3. Države članice Komisiji dostavljaju tekstove glavnih odredaba nacionalnog prava koje donose u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 19.

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 22. prosinca 1993.

Za Vijeće

Predsjednik

J.-M. DEHOUSSE

PRILOG A

ZAHTEVI KRETANJA I SMJEŠTAJA ŽIVOTINJA U KLAONICAMA

I. Opći zahtjevi

1. Svaka klaonica koja započne s radom nakon 30. lipnja 1994. mora na raspolaganju imati odgovarajuću opremu i prostor za istovar životinja s prijevoznih sredstava, a sve postojeće klaonice ove zahtjeve moraju ispuniti do 1. siječnja 1996.
2. Životinje se po dolasku moraju istovariti što je moguće prije. Ako je kašnjenje s istovarom neizbježno, životinje moraju biti zaštićene od nepovoljnih vremenskih uvjeta te im se mora osigurati odgovarajuća ventilacija.
3. Životinje koje bi mogle jedna drugu ozlijediti zbog pripadnosti određenoj vrsti, zbog spola, dobi ili podrijetla, moraju se držati i smjestiti odvojeno.
4. Životinje moraju biti zaštićene od nepovoljnih vremenskih uvjeta. Ako su bile izložene visokim temperaturama i sparini, moraju se na odgovarajući način rashladiti.
5. Kondicija i zdravstveno stanje životinja moraju se provjeravati barem svakog jutra i večeri.
6. Ne dovodeći u pitanje odredbe propisane u poglavlju VI. Priloga I. Direktivi 64/433/EEZ, životinje koje su za vrijeme prijevoza ili po dolasku u klaonicu bile izložene boli ili patnji, kao i neodbijene životinje moraju odmah biti zaklane. Ako to nije moguće, moraju biti izdvojene i zaklane što je prije moguće, a najkasnije u roku od dva sata. Životinje koje ne mogu hodati ne smiju se vući do mjesta klanja, već moraju biti zaklane na mjestu gdje leže ili, ako je moguće i ako to ne uzrokuje dodatnu patnju, mogu na kolicima ili pokretnoj platformi biti prevezene do mjesta za prisilno klanje.

II. Zahtjevi za životinje koje nisu dopremljene u kontejnerima

1. Ako klaonice imaju opremu za istovar životinja, ta oprema mora imati pod koji onemogućava klizanje i, prema potrebi, bočnu zaštitu. Mostovi, rampe i prolazi moraju imati stranice, ogradu ili neki drugi oblik zaštite kako bi se spriječilo padanje životinja s njih. Izlazne ili ulazne rampe moraju imati najmanji mogući nagib.
2. Za vrijeme istovara mora se paziti da se životinje ne preplaše, ne uznemire i da se s njima loše ne postupa te se mora osigurati da se ne prevrću. Životinje se ne smiju podizati za glavu, rogove, uši, noge, rep ili runo tako da im se nanosi dodatna bol ili patnja. Prema potrebi, mora ih se voditi pojedinačno.
3. Životinje se moraju pažljivo premještati. Prolazi moraju biti izgrađeni tako da se opasnost ozljeđivanja životinja svede na najmanju moguću mjeru, te postavljeni tako da se iskoristi njihova sklonost okupljanju u stado. Pribor pomoću kojeg se životinje vode mora se koristiti isključivo u tu svrhu i to samo kratkotrajno. Pribor za elektrošokove smije se koristiti samo na odraslim govedima i svinjama koje se odbijaju pomaknuti, pod uvjetom da šokovi ne traju duže od dvije sekunde, da se primjenjuju u odgovarajućim vremenskim razmacima te da životinje ispred sebe imaju dovoljno prostora da se pomaknu. Takvi šokovi smiju se primjenjivati samo na mišićima stražnjih nogu.
4. Životinje se ne smiju udarati niti pritiskati po bilo kojem posebno osjetljivom dijelu tijela. Posebno se ne smiju oštećivati, savijati niti lomiti repovi životinja, niti se smiju hvatati za oči. Nije dozvoljeno udarati životinje rukama ili nogama.
5. Životinje se ne smiju odvoditi na mjesto klanja ako ne mogu biti odmah zaklane. Ako se ne kolju odmah po dolasku, moraju se odvesti u prostor za smještaj.
6. Ne dovodeći u pitanje odstupanja odobrena u skladu s člancima 4. i 13. Direktive 64/433/EEZ, klaonice moraju biti opremljene dovoljnim brojem obora za odgovarajući smještaj životinja, sa zaštitom od nepovoljnih vremenskih uvjeta.
7. Uz ispunjavanje zahtjeva već navedenih u pravilima Zajednice, prostori za smještaj životinja moraju imati:
 - podove koji na najmanju mjeru svede opasnost od klizanja i s kojima u dodiru se životinje ne mogu ozlijediti,

- odgovarajuću ventilaciju, uzimajući u obzir najviše i najniže očekivane temperature i vlagu. Tamo gdje postoji potreba za mehaničkim ventilacijskim uređajima, moraju postojati i pomoćni ventilacijski uređaji za slučaj kvara,
 - umjetno osvjetljenje jačine dovoljne za obavljanje pregleda svih životinja u bilo koje doba; prema potrebi mora biti na raspolaganju i odgovarajuća pomoćna rasvjeta,
 - prema potrebi, opremu za vezanje,
 - prema potrebi, dovoljne zalihe odgovarajuće stelje za sve životinje koje su smještene preko noći.
8. Ako klaonice uz gore navedeni prostor za smještaj životinja imaju i prostor za smještaj životinja na otvorenom bez prirodnog zaklona ili sjene, mora se osigurati odgovarajuća zaštita od nepovoljnih vremenskih uvjeta. Prostor za smještaj na otvorenom moraju uvijek biti održavani tako da životinje nisu izložene fizičkim, kemijskim ili drugim opasnostima po zdravlje.
9. Životinje koje se odmah po dolasku ne odvezu u prostor za klanje moraju u svako doba imati pristup pitkoj vodi u odgovarajućim pojilicama. Životinje koje se ne zakolju unutar 12 sati po dolasku moraju se nahraniti te im se potom, u odgovarajućim intervalima, moraju davati umjerene količine hrane.
10. Životinje koje se u klaonici drže 12 sati ili dulje moraju biti smještene i, prema potrebi, vezane tako da bez poteškoća mogu leći. Ako životinje nisu vezane, mora im se omogućiti pristup hrani tako da se mogu neometano hraniti.

III. Zahtjevi za životinje dopremljene u kontejnerima

1. S kontejnerima u kojima se prevoze životinje mora se postupati pažljivo, ne smiju se bacati, ispuštati niti prevrtati. Ako je moguće, moraju se utovarivati i istovarivati u vodoravnom položaju pomoću mehaničkih sprava.
 2. Životinje dopremljene u kontejnerima koji imaju podove s rupičastim ili fleksibilnim dnom moraju se istovarivati s posebnom pažnjom kako bi se izbjegle ozljede. Ako je moguće, životinje se trebaju pojedinačno istovarivati iz kontejnera.
 3. Životinje koje su dopremljene u kontejnerima moraju se zaklati što je prije moguće; u suprotnom, mora ih se prema potrebi napojiti i nahraniti u skladu s točkom II.9.
-

PRILOG B

SPUTAVANJE ŽIVOTINJA PRIJE OMAMLJIVANJA, KLANJA ILI USMRĆIVANJA

1. Životinje moraju biti sputane na odgovarajući način, tako da budu pošteđene dodatne boli, patnje, uznemirenosti, povreda ili nagnječenja.

Međutim, u slučaju obrednog klanja, obavezno je sputavanje goveda prije klanja primjenom mehaničke metode s ciljem izbjegavanja nanošenja boli, patnje ili uznemiravanja, odnosno ozljeđivanja ili nagnječenja životinja.

2. Noge životinje ne smiju biti vezane, a životinje ne smiju prije omamljivanja ili klanja visjeti. Međutim, perad i kunići za klanje smiju biti obješeni za noge radi klanja pod uvjetom da su poduzete odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da su u trenutku omamljivanja u dovoljno opuštenom stanju da se omamljivanje može obaviti učinkovito i nesmetano.

Nadalje, nije dozvoljeno vješanje životinja u svrhu sputavanja.

3. Životinje koje se omamljuju ili usmrćuju primjenom mehaničke ili električne opreme u području glave moraju biti postavljene u takav položaj koji omogućuje da se oprema može upotrebljavati odnosno da se njome može lako i precizno rukovati u točno određenom vremenu. Nadležno tijelo, međutim, u slučaju kopitara i stoke može odobriti korištenje odgovarajućih sredstava za ograničavanje pokretanja glave.

4. Električna oprema za omamljivanje ne smije se koristiti kao sredstvo sputavanja ili imobilizacije niti kao sredstvo pomoću kojeg se životinje tjeraju na kretanje.

PRILOG C

OMAMLJIVANJE ILI USMRĆIVANJE ŽIVOTINJA KOJE SE NE UZGAJAJU RADI KRZNA

I. DOZVOLJENE METODE

A. Omamljivanje

1. Omamljivanje primjenom pištolja s penetrirajućim klinom
2. Omamljivanje primjenom mehaničke sprave kojom se izaziva gubitak svijesti životinje
3. Omamljivanje električnom strujom
4. Omamljivanje izlaganjem ugljikovom dioksidu

B. Usmrćivanje

1. Usmrćivanje pištoljem sa slobodnim projektilom ili puškom
2. Usmrćivanje električnom strujom
3. Usmrćivanje izlaganjem ugljikovom dioksidu

C. Nadležno tijelo, međutim, može odobriti dekapitaciju, distorziju vrata i upotrebu vakuumske komore kao metode usmrćivanja za pojedine vrste životinja, pod uvjetom da se poštuju odredbe članka 3. te da su ispunjeni zahtjevi propisani točkom III. ovog Priloga.

II. POSEBNI ZAHTJEVI ZA OMAMLJIVANJE ŽIVOTINJA

Omamljivanje je dozvoljeno samo ako je neposredno nakon njega moguće iskrvariti životinje.

1. Pištolj s penetrirajućim klinom

- (a) Pištolj mora biti postavljen tako da bude sigurno da će klin prodrijeti u koru velikog mozga. Kod krupne stoke izričito je zabranjeno pucati u tjeme životinje.

Ovcama i kozama dozvoljeno je pucati u tjeme ako njihovi rogovi onemogućuju primjenu na čelu glave. U takvim slučajevima mora se pucati neposredno iza donjeg dijela rogova i ciljati prema ustima, a iskrvarenje mora početi unutar 15 sekundi nakon pucanja.

- (b) Pri korištenju pištolja s penetrirajućim, nakon svakog pucnja treba provjeriti vraća li se klin do kraja na početni položaj. Ako se ne vraća u potpunosti, pištolj se ne smije ponovo koristiti dok se ne popravi.
- (c) Životinje se ne smiju smještati u obore za omamljivanje ako osoba koja obavlja omamljivanje nije spremna to učiniti čim se životinja nađe u oboru. Glava životinje ne smije se sputavati sve dok dotična osoba nije spremna omamiti životinju.

2. Mehanička sprava kojom se izaziva gubitak svijesti životinje

- (a) Ovaj je postupak dozvoljen samo uz primjenu mehaničke sprave kojom se nanosi udarac izravno na lubanju. Osoba koja obavlja ovaj postupak mora postaviti napravu na točno određeno mjesto te koristiti dovoljno jako punjenje, u skladu s uputama proizvođača, kako bi omamljivanje bilo učinkovito bez loma kostiju lubanje.
- (b) Međutim, u slučajevima malih serija kunića, kod kojih se koristi nemehanički udarac u glavu, taj se postupak mora izvesti tako da životinja odmah izgubi svijest i da bude bez svijesti do svoje smrti te u skladu s općim odredbama članka 3.

3. Omamljivanje električnom strujom

A. Elektrode

1. Elektrode moraju biti postavljene tako da obuhvate glavu životinje, kako bi struja mogla proći kroz mozak. Moraju se poduzeti i odgovarajuće mjere da se osigura dobar električni kontakt, posebno uklanjanjem viška vune ili vlaženjem kože.

2. Kada se životinje omamljuju pojedinačno, uređaj mora:

- (a) imati ugrađenu napravu za mjerenje impedancije opterećenja i sprečavanje rada uređaja u slučaju nemogućnosti postizanja najmanje potrebne jakosti struje;
- (b) imati ugrađen zvučni ili vizualni uređaj koji pokazuje duljinu trajanja primjene struje na životinju;
- (c) biti spojen na uređaj koji pokazuje napon i jakost struje pod opterećenjem i koji mora biti smješten tako da ga osoba koja obavlja omamljivanje jasno vidjeti.

B. Kupke za omamljivanje

1. Kod primjene kupki za omamljivanje peradi razina vode mora se moći prilagoditi kako bi se osigurao potpuni kontakt tekućine s glavom peradi.

Jakost i trajanje protoka struje koja se koristi u ovom slučaju odredit će nadležno tijelo, kako bi se osiguralo da životinja odmah izgubi svijest te da ostane bez svijesti do svoje smrti.

2. Kada se perad u kupkama za omamljivanje omamljuje u skupinama, mora se održavati dovoljno visok napon kako bi se osiguralo da se omami svaka životinja.

3. Moraju se poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se osigurao pravilan protok struje, posebno dobar strujni kontakt i vlaženje mjesta kontakta nogu životinja i držača za vješanje.

4. Kupke za omamljivanje peradi moraju biti odgovarajuće veličine i dubine za vrstu ptica koja se kolje te se ne smiju prelijevati na ulazu. Elektroda uronjena u vodu mora se protezati cijelom duljinom kupke.

5. Prema potrebi, na raspolaganju mora biti priručni pomoćni uređaj.

4. Izlaganje ugljikovom dioksidu

1. Koncentracija ugljikovog dioksida za omamljivanje svinja mora iznositi najmanje 70 volumnih postotaka.

2. Komora u kojoj se svinje izlažu plinu i oprema koja se koristi za provoz svinja kroz komoru mora biti konstruirana, izvedena i održavana tako da se izbjegne ozljeđivanje svinja i pritisak na prsni koš te da im se omogući da ostanu u uspravnom položaju sve dok ne izgube svijest. Provozni mehanizam i komora moraju biti dobro osvijetljeni kako bi svinje mogle vidjeti druge svinje ili okruženje u kojem se nalaze.

3. Komora mora biti opremljena uređajima za mjerenje koncentracije plina u trenutku najveće izloženosti životinja te za davanje svjetlosnog i zvučnog upozorenja ako koncentracija ugljikovog oksida padne ispod potrebne granice.

4. Svinje moraju biti smještene u obore ili kontejnere u kojima mogu vidjeti jedna drugu, te prevezene u plinsku komoru unutar 30 sekundi od ulaska u postrojenje. Moraju biti što je moguće brže prevezene od ulaza do točke najveće koncentracije plina te moraju biti izložene plinu dovoljno dugo da se osigura da će ostati bez svijesti do trenutka usmrćivanja.

III. POSEBNI ZAHTJEVI ZA USMRĆIVANJE ŽIVOTINJA

1. Pištolj sa slobodnim projektilom ili puška

Ove metode, kojima se mogu usmrćivati razne vrste životinja, posebno krupna divljač iz uzgoja i jeleni, mora odobriti nadležno tijelo koje mora posebno osigurati da ih primjenjuje kvalificirano osoblje, u skladu s općim odredbama članka 3. ove Direktive.

2. Dekapitacija i dislokacija vrata

Ove metode, kojima se smije usmrćivati samo perad, mora odobriti nadležno tijelo, koje mora posebno osigurati da ih primjenjuje kvalificirano osoblje, u skladu s općim odredbama članka 3. ove Direktive.

3. Usmrćivanje električnom strujom i ugljikovim dioksidom

Nadležno tijelo može izdati odobrenje za usmrćivanje različitih vrsta životinja ovim metodama pod uvjetom da se, uz poštivanje općih odredaba članka 3., poštuju i posebne odredbe propisane točkom II.3. i 4. ovog Priloga.

Da bi se to postiglo, nadležno tijelo također propisuje jakost i trajanje protoka struje, te koncentracije i trajanje izloženosti ugljikovom dioksidu.

4. *Vakuumska komora*

Ovu metodu, kojom se mogu bez iskrvarenja usmrćivati samo određene životinje za konzumaciju iz vrsta divljači iz uzgoja (prepelice, jarebice i fazani), mora odobriti nadležno tijelo, koje, uz pridržavanje općih odredaba članka 3., mora osigurati da:

- su životinje smještene u hermetičnu komoru u kojoj se vakuum postiže brzo, uz pomoć snažne električne pumpe,
 - se vakuum održava sve dok ne nastupi smrt životinja,
 - se životinje skupno drže u kontejnerima za prijevoz koji se mogu smjestiti u komoru za vakuum, posebno konstruiranu za tu svrhu.
-

PRILOG D

ISKRVARENJE ŽIVOTINJA

1. Kod omamljenih životinja postupak iskrvarenja mora započeti što je prije moguće nakon omamljivanja, a mora se provesti tako da uzrokuje brzo, obilno i potpuno iskrvarenje. U svakom slučaju, iskrvarenje se mora provesti prije nego što životinja povratni svijest.
2. Kod svih omamljenih životinja iskrvarenje mora biti izvedeno zarezivanjem barem jedne od vratnih arterija ili krvnih žila koje ih opskrbljuju krvlju.
Nakon zarezivanja krvnih žila nije dozvoljeno provoditi daljnje postupke niti električnu stimulaciju na životinjama prije nego što se dovrši iskrvarenje.
3. U slučajevima kada samo jedna osoba obavlja omamljivanje, stavljanje nogu u držače za vješanje, podizanje i iskrvarenje životinja, ta osoba mora provesti sve navedene postupke u nizu na jednoj životinji prije nego što prijeđe na drugu.
4. Pomoćni ručni pribor mora biti na raspolaganju kada se iskrvarenje peradi vrši primjenom automatskih uređaja za rezanje vratova kako bi, u slučaju kvara, životinje mogle biti odmah zaklane.

PRILOG E

METODE USMRĆIVANJA U SVRHU KONTROLE BOLESTI**Dozvoljene metode**

Sve metode dozvoljene u Prilogu C koje uzrokuju sigurnu smrt.

Uz to, nadležno tijelo može, u skladu s općim odredbama članka 3. ove Direktive, dozvoliti korištenje drugih metoda za usmrćivanje životinja koje su pri svijesti, posebno osiguravajući da:

- ako se koriste metode koje ne uzrokuju trenutnu smrt (primjerice, pucanje iz pištolja s penetrirajućim klinomda se poduzmu odgovarajuće mjere za usmrćivanje životinja što je prije moguće, a u svakom slučaju prije nego što povrate svijest,
- se sa životinjama ništa više ne čini dok se ne utvrdi da su mrtve.

PRILOG F

METODE ZA USMRĆIVANJE ŽIVOTINJA KOJE SE UZGAJAJU ZBOG KRZNA

I. Dozvoljene metode

1. Usmrćivanje mehaničkim spravama kojima se prodire u mozak.
2. Uštrcavanje prekomjerne doze anestetika.
3. Usmrćivanje električnom strujom koja izaziva zastoj rada srca.
4. Izlaganje ugljikovom monoksidu.
5. Izlaganje kloroformu.
6. Izlaganje ugljikovom dioksidu.

Nadležno tijelo donosi odluku o najprihvatljivijoj metodi usmrćivanja za različite predmetne vrste u skladu s općim odredbama članka 3. ove Direktive.

II. Posebni zahtjevi

1. *Mehaničke sprave kojima se prodire u mozak*
 - (a) Sprave moraju biti tako postavljene da osiguraju prodiranje klina u koru velikog mozga.
 - (b) Ova je metoda dozvoljena samo ako odmah nakon nje uslijedi iskrvarenje životinje.
2. *Uštrcavanje prekomjerne doze anestetika*

Dozvoljeno je korištenje samo onih anestetika, doza i načina primjene koji uzrokuju trenutani gubitak svijesti nakon kojeg slijedi smrt.
3. *Usmrćivanje električnom strujom koja izaziva zastoj rada srca*

Elektrode moraju biti postavljene tako da njihovo djelovanje obuhvati mozak i srce, a najmanja upotrijebljena jakost struje mora uzrokovati trenutačan gubitak svijesti i zastoj rada srca. Međutim, za lisice, kod kojih se elektrode stavljaju u usta i rektum, mora se koristiti struja prosječne jakosti od 0,3 ampera, i to najmanje 3 sekunde.
4. *Izlaganje ugljikovom monoksidu*
 - (a) Komora u kojoj se životinje izlažu plinu mora biti tako konstruirana, izrađena i održavana da se izbjegne ozljeđivanje životinja te da se omogući njihov nadzor.
 - (b) Životinje se u komoru moraju unijeti tek nakon što je u njoj postignuta barem 1 %-tna volumna koncentracija ugljikovog monoksida koji se dobavlja iz izvora 100 %-tnog ugljikovog monoksida.
 - (c) Plin koji proizvodi za to posebno prilagođen uređaj, može se koristiti za usmrćivanje životinja iz porodice kuna (Mustelidae) i činčila, pod uvjetom da su ispitivanja pokazala da je korišteni plin:
 - ohlađen do odgovarajuće temperature,
 - dovoljno filtriran,
 - pročišćen od iritirajućih tvari ili plinova,
 - te da se životinje ne smiju stavljati u komoru dok koncentracija ugljikovog monoksida ne dostigne volumnu koncentraciju od barem 1 %.
 - (d) Nakon udisanja, plin mora prvo izazvati duboku opću anesteziju, a zatim sigurnu smrt.
 - (e) Životinje moraju ostati u komori do nastupanja smrti.
5. *Izlaganje kloroformu*

Kloroform se može koristiti za usmrćivanje činčila, pod uvjetom da:

 - (a) je komora u kojoj se životinje izlažu plinu konstruirana, izrađena i održavana tako da se izbjegne ozljeđivanje životinja te da se omogući njihov nadzor;

- (b) se životinje unose u komoru samo ako je zrak u njoj zasićen kloroformom;
- (c) nakon udisanja, plin prvo izaziva duboku opću anesteziju, a zatim smrt;
- (d) životinje ostaju u komori do nastupanja smrti.

6. *Izloženost ugljikovom dioksidu*

Ugljikov dioksid može se koristiti za usmrćivanje životinja iz porodice kuna (Mustelidae) i činčila, pod uvjetom da:

- (a) je komora u kojoj se životinje izlažu plinu konstruirana, izrađena i održavana tako da se izbjegne ozljeđivanje životinja te da se omogući njihov nadzor;
 - (b) se životinje unose u komoru tek kada ona sadrži najvišu moguću koncentraciju ugljikovog dioksida koji se dobavlja iz izvora 100 %-tnog ugljikovog dioksida;
 - (c) nakon udisanja, plin prvo izaziva duboku opću anesteziju, a zatim sigurnu smrt;
 - (d) životinje ostaju u komori do nastupanja smrti.
-

PRILOG G

USMRĆIVANJE VIŠKA PILIĆA I ZAMETAKA U VALIONIČKOM OTPADU

I. Dozvoljene metode za usmrćivanje pilića

1. Upotreba mehaničkih uređaja koji uzrokuju brzu smrt.
2. Izlaganje ugljikovom dioksidu.
3. Nadležno tijelo može, međutim, dozvoliti upotrebu drugih znanstveno potvrđenih metoda usmrćivanja pod uvjetom da su one u skladu s općim odredbama članka 3.

II. Posebni zahtjevi

1. *Upotreba mehaničkih uređaja koji uzrokuju brzu smrt*
 - (a) Životinje se moraju usmrćivati uređajem koji ima brzotirajuće mehaničke noževe za usmrćivanje ili nastavke od ekspaniranog polistirena (stiropora).
 - (b) Uređaj mora biti dovoljnog kapaciteta da osigura trenutačno usmrćivanje svih životinja, čak i ako se radi o velikom broju životinja.
2. *Izlaganje ugljikovom dioksidu*
 - (a) Životinje se moraju uvesti u prostor s najvišom mogućom koncentracijom ugljikovog dioksida, koji se dobavlja iz izvora 100 %-tnog ugljikovog dioksida.
 - (b) Životinje u tome prostoru moraju ostati do nastupanja smrti.

III. Dozvoljena metoda za usmrćivanja zametaka

1. U svrhu trenutačnog usmrćivanja živih zametaka, sav valionički otpad mora se obraditi mehaničkim uređajem iz točke II. (1).
 2. Međutim, nadležno tijelo može dozvoliti upotrebu drugih znanstveno potvrđenih metoda usmrćivanja, pod uvjetom da su one u skladu s općim odredbama članka 3.
-